

EVALUAREA ÎNDEPLINIRII SARCINILOR STRATEGIEI eMOLDOVA 2005

¹I. Bolun, prof., ²I. Coșuleanu

¹Academia de Studii Economice din Moldova

²UNDP Moldova

1. INTRODUCERE

Elaborarea și promovarea Strategiei naționale de edificare a societății informaționale – „Moldova electronică” [1] a condus la definirea unor programe și proiecte concrete, asigurându-se astfel avansarea treptată a edificării Societății informaționale în republică. Termenele acțiunilor de bază, stipulate în Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei eMoldova 2005 [2] aprobat în a. 2005 (Planul de acțiuni eMoldova 2005), expiră către finele anului 2010. Apropierea termenului limită, a impus necesitatea identificării rezervelor și concretizării accentelor oportune în scopul atingerii cât mai complete a obiectivelor stabilite în documentele menționate. În aceste condiții, Ministerul Dezvoltării Informaționale a inițiat efectuarea unei evaluări multilaterale a progresului și a rezultatelor implementării Strategiei eMoldova 2005. Analiza în cauză a fost desfășurată în cadrul proiectului „Edificarea Guvernării Electronice în Moldova-2” al PNUD Moldova [3]. Rezultatele cercetărilor ce țin de evaluarea îndeplinirii sarcinilor stipulate în documentele [1, 2] și sunt obiectul lucrării în cauză.

Este evaluată îndeplinirea sarcinilor pe termen scurt și elucidată starea și perspectivele îndeplinirii sarcinilor pe termen mediu, stipulate în planul [2]. La cele pe termen scurt se referă sarcinile cu termen de îndeplinire până în 2007 inclusiv, iar la cele pe termen mediu – sarcinile cu termen de îndeplinire în perioada 2008-2010.

2. ÎNDEPLINIREA SARCINILOR PE TERMEN SCURT

Nu toate sarcinile pe termen scurt au fost îndeplinite în termenul stabilit. De aceea îndeplinirea acestora este cercetată pentru două repere temporale: sfârșitul anului 2007 și 1 iulie 2009. Totalizarea îndeplinirii până în 2007 a sarcinilor pe termen scurt ale planului [2] este efectuată, preponderent, în baza materialelor raportului [4]. Rezultatele respective sunt prezentate în [3], iar în formă agregată – în figura 1 și tabelul 1.

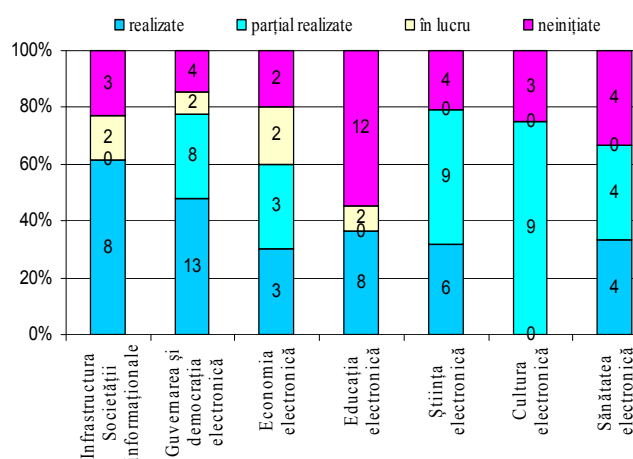

Figura 1. Realizarea până în 2007 a acțiunilor pe termen scurt.

Tabelul 1. Realizarea până în 2007 a acțiunilor pe termen scurt ale Planului de acțiuni eMoldova 2005, acțiuni/%

Denumirea domeniului	Acțiuni				
	total	realizate	realizate parțial	în lucru	neinițiate
1. Infrastructura Societății informaționale	13/100	8/61,5	0/0,0	2/15,4	3/23,1
2. Guvernarea și democrația electronică (eGuvernarea)	27/100	13/48,1	8/29,6	2/7,4	4/14,8
3. Economia electronică (eEconomia)	10/100	3/30,0	3/30,0	2/20,0	2/20,0
4. Educația electronică (eEducația)	22/100	8/36,4	0/0,0	2/9,1	12/54,5
5. Știința electronică (eȘtiința)	19/100	6/31,6	9/47,4	0/0,0	4/21,0
6. Cultura electronică (eCultura)	12/100	0/0,0	9/75,0	0/0,0	3/25,0
7. Sănătatea electronică (eSănătatea)	12/100	4/33,3	4/33,3	0/0,0	4/33,3
Total	115/100	42/36,5	33/28,7	8/7,0	32/27,8

Datele tabelului 1 arată că, din cele 115 acțiuni pe termen scurt, către sfârșitul anului 2007 au fost îndeplinite 42 acțiuni (36,5 %), au fost parțial îndeplinite 33 acțiuni (28,7 %), sunt în lucru (fără careva finalizări) 8 acțiuni (6,9 %) și neinițiate au rămas 32 acțiuni (27,8 %). Nici una din cele 12 acțiuni, preconizate pentru domeniul eCultura, nu a fost finalizată către sfârșitul anului 2007. Cel mai mare procent de acțiuni realizate în termen este la domeniul Infrastructura Societății informaționale (61,5%), iar cel mai mic – la domeniul eCultura (0%). Rata acțiunilor realizate și parțial realizate este mai mare la domeniile: eȘtiința (79%), eGuvernarea (77,7%) și eCultura (75%). Cea mai mică rată de acțiuni, neinițiate încă către sfârșitul anului 2007, este la domeniul eGuvernarea (14,8%), iar cea mai mare – la domeniul eEducația (54,5%).

Din sarcinile realizate cu succes în perioada 2005-2007 ar putea fi menționate aparte:

- adoptarea Legii comunicațiilor electronice și a Legii „Cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal (2007);
- implementarea de către SA Moldtelecom, începând cu anul 2007, a tehnologiei de rețea IP MPLS, demarând procesul de trecere de la tehnologiile de telecomunicații TDM la cele cu comutare de pachete;
- implementarea în 2007, de către operatorii de telefonie mobilă GSM Moldcell și Orange Moldova, a serviciilor de transport date cu comutarea pachetelor EDGE și GPRS;
- lansarea, în ianuarie 2007, a difuzării Programului internațional de televiziune „Moldova Internațional” prin satelit în regim digital DVB-S;
- lansarea serviciilor de telefonie mobilă Unite în standardul CDMA 2000, 450 MHz (martie 2007, SA Moldtelecom), și Eventis în standardul GSM 900/1800 MHz (decembrie 2007, ÎM Eventis Mobile);
- rata de penetrare a telefoniei mobile în 2007 a

constituit 52,7%, depășind considerabil valoarea de 45% preconizată în Strategia și Planul de acțiuni eMoldova 2005 pentru anul 2010;

- implementarea unui șir de ghișee electronice de informare a cetățenilor în cadrul autorităților publice centrale și locale;
- crearea în biblioteci de săli cu calculatoare pentru acces public la Internet;
- implementarea în 2006 a sistemului informatic de plăți interbancare (SAPI) de generație nouă, care cuprinde Banca Națională a Moldovei, 15 bănci autorizate, Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol și Trezoreria Centrală din cadrul Ministerului Finanțelor;
- implementarea de către băncile comerciale a serviciilor bancare la distanță (on-line): pc-banking, Internet-banking, phone-banking, mobile-banking și ATM-banking.
- crearea Centrului de certificare a cheilor publice de nivel superior și a Centrului de certificare a cheilor publice a autorităților publice de nivelul II;
- toate autoritățile administrației publice centrale, municipiile Chișinău și Bălți și 10 consilii raionale sunt prezente în Internet cu locații Web proprii;
- crearea Centrului MedNet de informatică în medicină;
- instruirea în 2007 a 190 de funcționari publici privind folosirea TIC și eGuvernarea.

Totalizarea îndeplinirii până la 1 iulie 2009 a sarcinilor pe termen scurt ale planului [2] este efectuată în baza materialelor rapoartelor instituțiilor responsabile de realizarea acestor acțiuni, prezentate în conformitate cu solicitarea Ministerului Dezvoltării Informaționale nr. 01/1253 din 27 iulie 2009. Rezultatele respective sunt prezentate în raportul [3], iar în formă agregată – în tabelul 2 și figura 2.

Tabelul 2. Realizarea până la 1 iulie 2009 a acțiunilor pe termen scurt, acțiuni/%

Denumirea domeniului	Acțiuni				
	total	realizate	realizate parțial	în lucru	neinițiate
1. Infrastructura Societății informaționale	13/100	8/61,5	1/7,7	2/15,4	2/15,4
2. Guvernarea și democrația electronică	27/100	18/66,7	6/22,2	0/0,0	3/11,1
3. Economia electronică	10/100	6/60,0	2/20,0	1/10,0	1/10,0
4. Educația electronică	22/100	9/40,9	0/0,0	2/9,1	11/50,0
5. Știința electronică	19/100	7/36,8	8/42,1	0/0,0	4/21,1
6. Cultura electronică	12/100	2/16,7	7/58,3	0/0,0	3/25,0
7. Sănătatea electronică	12/100	8/66,7	0/0,0	0/0,0	4/33,3
Total	115/100	58/50,4	24/20,9	4/3,5	28/24,3

Datele tabelului 2 arată că, din cele 115 acțiuni pe termen scurt, până la 1 iulie 2009 au fost îndeplinite 58 acțiuni (50,4%), au fost parțial îndeplinite 24 acțiuni (20,9%), sunt în lucru 4 acțiuni (3,5%) și neinițiate au rămas 28 acțiuni (24,3%). Cel mai mare procent de acțiuni pe termen scurt, realizate până la 1 iulie 2009, este la domeniile eGuvernarea și eSănătatea (66,7%), iar cel mai mic – la domeniul eCultura (16,7%). Rata acțiunilor realizate și parțial realizate este mai mare la domeniile: eGuvernarea (88,9%), eEconomia (80,0%) și eȘtiința (78,9%). Cea mai mică rată de acțiuni, neinițiate încă către 1 iulie 2009, este la domeniul eEconomia (10,0%), iar cea mai mare – la domeniul eSănătatea (33,3%).

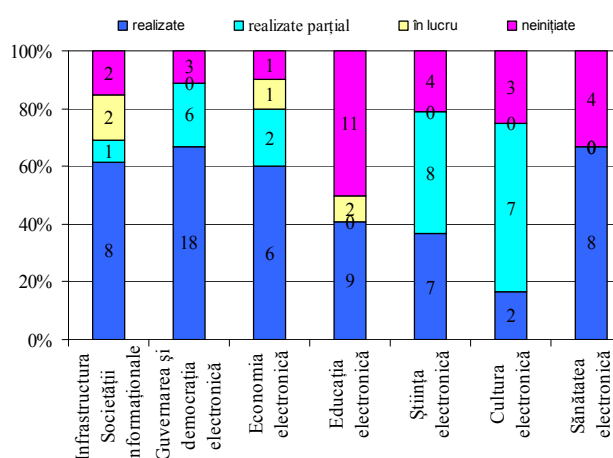

Figura 2. Realizarea până la 1 iulie 2009 a acțiunilor pe termen scurt.

Din acțiunile pe termen scurt, finalizate în perioada 01.01.2008-01.07.2009, ar putea fi menționate aparte:

- implementarea sistemului de achiziții publice electronice (2009, Agenția Națională pentru Achiziții Publice);
- desfășurarea proiectelor-pilot în domeniul consultației publice on-line (2008, autoritățile administrațiilor publice locale);
- elaborarea și implementarea componentelor de

bază ale Sistemului informațional medical integrat (2009, Ministerul Sănătății);

- plasarea în Internet a informațiilor despre sistemul de ocrotire a sănătății din Republica Moldova și instituțiile medicale (2009, Ministerul Sănătății).

Prezintă interes dinamica finalizării sarcinilor pe termen scurt ale planului [2] pentru reperatele temporale: 31 decembrie 2007 și 1 iulie 2009. Informațiile respective sunt prezentate în figura 3 și tabelul 3.

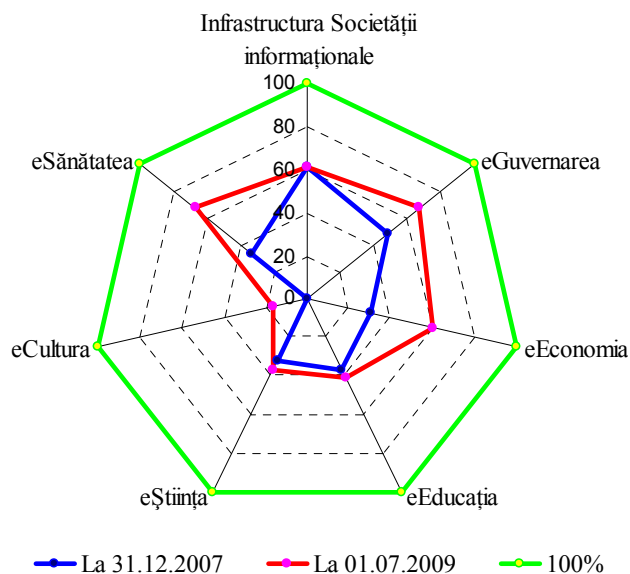

Figura 3. Dinamica finalizării sarcinilor pe termen scurt, %.

Din figura 3 și tabelul 3 se poate constata că în cei 1,5 ani de după expirarea termenului îndeplinirii sarcinilor pe termen scurt (perioada 01.01.2008-01.07.2009) au mai fost finalizate doar 16 acțiuni, asigurând o îmbunătățire a scorului îndeplinirii celor 115 sarcini pe termen scurt cu doar 13,9%. Deși se observă un progres în finalizarea sarcinilor pe termen scurt, acesta de departe nu este suficient pentru atingerea celor 100% de acțiuni finalizate.

Tabelul 3. Dinamica finalizării sarcinilor pe termen scurt ale Planului de acțiuni eMoldova 2005

Denumirea domeniului	La 31.12.2007		La 01.07.2009		Creșterea	
	acțiuni	%	acțiuni	%	acțiuni	%
1. Infrastructura Societății informaționale	8	61,5	8	61,5	0	0
2. Guvernarea și democrația electronică	13	48,1	18	66,7	5	18,6
3. Economia electronică	3	30,0	6	60,0	3	30
4. Educația electronică	8	36,4	9	40,9	1	4,5
5. Știința electronică	6	31,6	7	36,8	1	5,2
6. Cultura electronică	-	0,0	2	16,7	2	16,7
7. Sănătatea electronică	4	33,3	8	66,7	4	33,3
Total realizate	42	36,5	58	50,4	16	13,9

3. ÎNDEPLINIREA PÂNĂ LA 1 IULIE 2009 A SARCINILOR PLANULUI DE ACȚIUNI eMOLDOVA 2005

Către 1 iulie 2009 au fost îndeplinite și unele acțiuni pe termen mediu. Starea de lucruri privind îndeplinirea până la 1 iulie 2009 a întregului set de acțiuni ale planului [2] este prezentată în tabelul 4 și figura 4. Astfel (tabelul 4), din cele 176 acțiuni ale planului [2], până la 1 iulie 2009, adică în peste 4 ani (din cei 5,5 ani prevăzuți în total) de la aprobarea planului în cauză, au fost îndeplinite 63

acțiuni (35,8%), au fost îndeplinite parțial 26 acțiuni (14,8 %), sunt în lucru 29 acțiuni (16,5 %) și neinițiate încă au rămas 38 de acțiuni (21,6 %). Cel mai mare procent de acțiuni realizate până la 1 iulie 2009 este la domeniile eSănătatea (52,9%) și eInfrastructura (50%), iar cel mai mic – la domeniul eCultura (7,7%). Rata acțiunilor realizate și parțial realizate este mai mare la domeniile: eȘtiința (81,8%) și eGuvernarea (64,2%). Cea mai mică rată de acțiuni, neinițiate încă către 1 iulie 2009, este la domeniul eInfrastructura (11,1%), iar cea mai mare – la domeniul eEducația (39,3%).

Tabelul 4. Realizarea până la 1 iulie 2009 a sarcinilor Planului de acțiuni eMoldova 2005, acțiuni/%

Denumirea domeniului	Acțiuni				
	total	realizate	realizate parțial	în lucru	neinițiate
1. Infrastructura Societății informaționale	18/100	9/50,0	2/11,1	5/27,8	2/11,1
2. Guvernarea și democrația electronică	42/100	19/45,2	8/19,0	10/23,8	5/11,9
3. Economia electronică	23/100	8/34,8	5/21,7	5/21,7	5/21,7
4. Educația electronică	28/100	9/32,1	6/21,4	2/7,1	11/39,3
5. Știința electronică	22/100	7/31,8	11/50,0	0/0,0	4/18,2
6. Cultura electronică	26/100	2/7,7	14/53,8	3/11,5	7/26,9
7. Sănătatea electronică	17/100	9/52,9	0,0	4/23,5	4/23,5
Total	176/100	64/35,8	26/14,8	29/16,5	38/21,6

Din acțiunile pe termen mediu, finalizate în perioada 01.01.2008-01.07.2009, ar putea fi menționate aparte:

- implementarea în 2008 a tehnologiilor de comunicații mobile de generații avansate (3G, 3.5G);
- implementarea în 2008 a sistemului informatic „e-Declarații” care permite prezentarea la distanță a dărilor de seamă fiscale în format electronic. Ca utilizatori ai sistemului sunt înregistrați 59 de contribuabili, inclusiv 9 persoane fizice. În total au fost prezentate 624 de dări de seamă fiscale în format electronic, dintre care 7 declarații – de către persoane fizice;
- instruirea și certificarea a 398 de funcționari publici (70 %) privind utilizarea eficientă a TIC;
- extinderea numărului de locații Web ale administrației publice.

De menționat, totodată, că informațiile din tabelele 1-4 și figurile 1-4 pot fi utile doar pentru concluzii în linii mari privind îndeplinirea sarcinilor Planului de acțiuni eMoldova 2005. La interpretarea datelor în cauză trebuie de ținut cont că cele 176 acțiuni ale Planului de acțiuni eMoldova 2005 nu sunt echivalente, inclusiv în ce privește laboriozitatea, resursele necesare, asigurarea

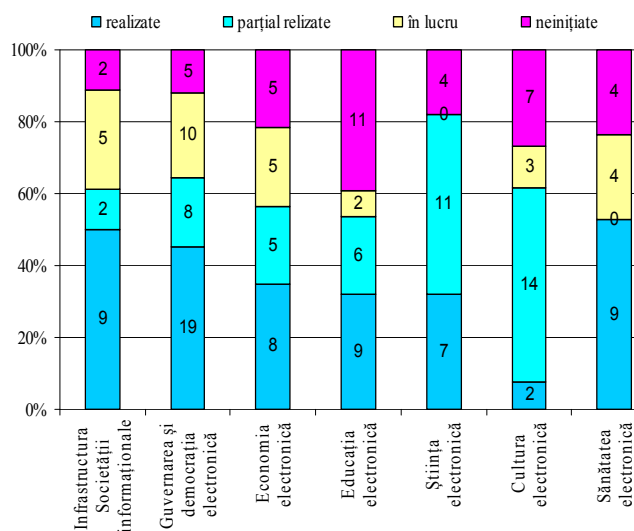

Figura 4. Realizarea până la 1 iulie 2009 a acțiunilor planului [2].

condițiilor pentru realizare, impactul asupra societății etc. Astfel, concluziile de rigoare în multe cazuri pot fi relevante doar la folosirea unor informații suplimentare, inclusiv a celor din raportul [3].

4. CONCLUZII

În cei peste patru ani de la aprobarea Strategiei și a Planului de acțiuni eMoldova 2005 au fost îndeplinite o bună parte din sarcinile stabilite, ceea ce s-a soldat cu o avansare semnificativă în domeniu. Totodată, o mare parte din sarcini nu numai că nu au fost îndeplinite în termenele definite, dar nici nu au fost încă inițiate. Una din cauzele neîndeplinirii unor sarcini ale planului [2] este lipsa finanțării (în 2009 nu au fost prevăzute alocări pentru eMoldova). În situația de criză economică în care a intrat cu aproape doi ani în urmă și în care se mai găsește încă Republica Moldova, este puțin probabil ca în perioada care a rămas până la sfârșitul anului 2010 să fie îndeplinite toate cele 176 de acțiuni. Pentru eficientizarea lucrărilor respective, este necesară definirea unor priorități și atribuirea respectivă a acestora acțiunilor încă în derulare.

În ce privește înseși setul de sarcini al planului [2], se pot constata următoarele [3]:

1) setul conține și acțiuni ce nu țin de edificarea Societății informaționale;

2) setul conține și acțiuni cu finalizări nu prea clare, neunivoce;

3) detalierea exagerată a unor sarcini, îndeosebi a celor pe termen mediu, actualitatea cărora se poate modifica pe parcursul perioadei de îndeplinire ș.a.

Referitor la condițiile de realizare a sarcinilor Planului de acțiuni eMoldova 2005, nu sunt stipulate mecanismele și sursele de finanțare a lucrărilor respective. Finanțarea lucrărilor de la bugetul de stat necesită aprobarea planurilor corespunzătoare de către Guvern. La resurse limitate și aprobarea unor planuri aparte, este dificil de ținut cont de priorități etc. Se poate întâmpla ca proiectele de planuri prezentate de instituții responsabile diferite să fie în mare parte neechilibrate și atunci acestea sau că nu sunt aprobate de către Guvern sau aprobarea lor în asemenea redacție nu ar fi o decizie reușită. Eficientizarea lucrărilor necesită o analiză prealabilă comparativă a proiectelor acestor planuri și doar apoi aprobarea de către ministerele, departamentele și autoritățile administrației publice locale respective. În acest caz, ar fi fost rezonabilă elaborarea anuală a unui Plan național de implementare a Strategiei și Planului de acțiuni eMoldova 2005. Proiectul Planului în cauză era rezonabil să fie elaborat de către instituția responsabilă de monitorizarea activităților prevăzute în Planul de acțiuni (Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor) în baza

propunerilor instituțiilor responsabile de realizarea acțiunilor planului în cauză. În cadrul acestui plan se poate folosi o detaliere rezonabilă a sarcinilor de îndeplinit; totodată, sarcinile vor reprezenta proiecte concrete pentru fiecare din care fiind specificate instituția responsabilă, resursele necesare și sursele de finanțare. În Strategia Națională „e-Moldova 2.0” în curs de elaborare trebuie luată în considerație experiența implementării strategiei actuale, prevăzând mecanismele de evaluare, finanțare și monitorizare a realizării acțiunilor planificate.

Bibliografie

1. *Strategia Națională pentru Edificarea societății informaționale – „Moldova electronică”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.255 din 09.03.2005.*
2. *Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de edificare a societății informaționale – „Moldova electronică”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.255 din 09.03.2005.*
3. **Bolun I., Coșuleanu I., Sidorencu V., Gândeș S.** *Raportul eDezvoltarea Republicii Moldova 2009. – Chișinău: PNUD, 2009.*
4. *Raport privind monitorizarea realizării Planului de acțiuni al Strategiei Naționale „Moldova electronică” în anul 2007. Chișinău: MDI, 2007.*